

ÚSPĚŠNÁ INTEGRACE RUMUNSKÉ KOMUNITY Z BÍLÉ VODY¹

MARTIN ŠIMON

Successful integration of Romanian community from Bílá Voda

Abstract: In this paper I seek to contribute to our understanding of Romanian immigration in the Czech Republic that has been neglected so far in the scholarly literature. This article presents evidence on a selected Romanian community in peripheral village in the Jeseník-region based upon biographic interviews. The emergence and function of the community are reflected in the migration history of Romanian families, their gradual integration in society and in place of residence (marginalized village). Special emphasis is placed upon crucial moments like emergence of the distinction between Romanians and Roma in the eyes of majority of the society. Positive as well as negative influences upon the integration are discussed. The paper shows empirical evidence which is in some aspects contradictory to findings about integration of foreigners in the Czechia as presented by Tollarová (2006). The paper concludes with some consideration about future development of the community.

Keywords: Immigrant integration, migration to rural areas, Romanian, Roma, Pentecostalism.

Úvod

Přítomnost více než stočlenné rumunské komunity v malé marginalizované obci na Jesenícku je do značné míry specifická, stejně jako obec samotná a její vývoj. Bílá Voda se nachází v západní části Severomoravského kraje při hranici s Polskem. V roce

¹ Článek vznikl s podporou projektu Národního programu výzkumu II MŠMT ČR 2D06012 „Sociálně prostorová diferenciacie obyvateľstva a její vliv na kvalitu života ve městech a obcích České republiky“ a projektu Výzkum kontraurbanizace v České republice: migrace na venkov, životní styl a proměny rezidenčních preferencí, podpořeného Grantovou agenturou Univerzity Karlovy v Praze. Děkuji výzkumnému týmu Bílá Voda 2007, Bílá Voda 2009, a dalším kolegům za spolupráci.

1869 zde žilo téměř 1 500 obyvatel. Poté následoval dlouhodobý populační úbytek související zejména s nevýhodnou geografickou polohou obce po rozdělení Slezska (Bartolomová a kol. 2007; Šimon a kol. 2009). Současný počet obyvatel činí pouze necelé tři stovky, z toho přibližně třetina náleží k rumunské menšině.

Nerumunská část obce, kterou ve svém textu budu souhrnně označovat jako českou majoritu, prošla v průběhu minulých desetiletí řadou obrátů a změn. Obyvatelstvo Bílé Vody poznamenal odsun německého obyvatelstva po druhé světové válce. Následné neúplné a selektivní dosídlení znamenalo téměř naprostou výměnu bydlících obyvatel a násilné přerušování vývojové kontinuity ve venkovském území. V socialistickém období byla Bílá Voda kvůli své periferní poloze využívána jako prostor pro soustředění stovek řádových sester z celé republiky, které zde dožívaly. Velmi vysoká nezaměstnanost, problematická dostupnost pracovních příležitostí spolu s věkově selektivní migrací přispívá ke značné rezidenční nestabilitě v obci, která působí protichůdně proti vytvoření lokální komunity.²

V podmínkách výše popsané situace problémového marginalizovaného území funguje komunita rumunských imigrantů, jejichž integrace je ve vztahu k základním prvkům začlenění, tj. bydlení, práci a jazyku, v zásadě velmi úspěšná. V obci, kde se míra nezaměstnanosti dlouhodobě pohybuje okolo extrémních 30 %, jsou překvapivě všichni dospělí Rumuni zaměstnaní.³ Uvedené zjištění se jeví v této konkrétní situaci v přímém rozporu se závěry učiněnými Tollarovou (2006), která ve své studii o integraci cizinců v Česku tvrdí, že na straně přijímající společnosti je častá neochota zaměstnavatelů zaměstnávat cizince, což může být ještě zvýrazněno celkovou vysokou nezaměstnaností.

Cílem článku je informovat o rumunské komunitě v periferní obci Bílá Voda a na základě zjištěných informací o komunitě a biografických interview s jejími zástupci zachytit genezi komunity a poskytnout vhled do jejího fungování. Text se snaží poskytnout odpovědi na otázky: jakým způsobem došlo k vytvoření početné imigrační komunity v extrémně periferní oblasti; jaký je vztah mezi rumunskou menšinou a ostatními obyvateli obce; jaké předpoklady a faktory

² Bílá Voda představuje lokalitu s téměř heterotopickou kvalitou. V malé obci vedle sebe žijí v souladu čtyři etnika – Češi, Rumuni, Romové a Poláci. Sociální diferenciacie v obci je taktéž extrémní. Kulturní a ekonomický kapitál nově příchozích novovenkovanů ostře kontrastuje s vysokým podílem sociálně slabých, nezaměstnaných a nevzdělaných, kteří jsou „chyceni“ v pasti marginalizované lokality (Šimon a kol. 2009). Snaha upozornit na sociální problémy v obci vedla jednoho z novovenkovanů k organizaci turnaje v extrémním golfu „Kamenička Open“. Pro druhý ročník turnaje byl zvolen výmluvný podtitul „Golfem proti izolaci“.

³ Podrobný rozbor problematiky zaměstnanosti Rumunů je uveden v části „Integrace z pohledu Rumunů“.

ovlivnily úspěšnou integraci imigrantů v dlouhodobě znevýhodněné lokalitě; jaké jsou perspektivy dalšího vývoje komunity v Bílé Vodě?

Zkoumání rumunské imigrace v Česku nepatří mezi hlavní výzkumná témata. Pozornost vědců i státní správy je soustředěna spíše na migraci ukrajinskou či vietnamskou (Drbohlav 2004), které jsou z hlediska rozsahu nejvýznamnější, popřípadě na obecněji zaměřená hodnocení imigrace (Drbohlav 2008; Leontiyeva – Vávra 2009). Ve zdrojích mně známých a dostupných jsem nenašel článek zabývající se rumunskou imigrací v Česku. Výzkumu emigrace z Rumunska se věnuje Sandu (2005a, 2005b), problematikou identity rumunských Čechů – českých Rumunů se zabývá Vyletová (2007).

Přehled o vývoji celkového počtu cizinců rumunského původu eviduje a publikuje Český statistický úřad. Počet Rumunů v Česku stoupal z 1 400 v roce 1994 na 2 500 v roce 1999, poté následovala mírná stagnace, a od roku 2004 lze zaznamenat opětovný nárůst. V současnosti žije v Česku zhruba 3 500 Rumunů, přičemž 1 500 z nich zde má trvalý pobyt (ČSÚ 2010). Přesnější statistiky evidované cizineckou policií nejsou veřejně dostupné. Celkový evidovaný počet obyvatel rumunského původu se může výrazněji lišit od oficiální statistiky. Důvodem mohou být například nepřesnosti v evidenci cizinců nebo naturalizace cizinců.

Metoda, přístup, rozhovory

Nápad zaměřit se podrobněji na rumunskou komunitu vznikl až při terénním šetření v obci (v roce 2007; jako součást výzkumu periferních území). Proto považuji za nutné uvést několik poznámek, které ozřejmí, jakým způsobem jsem postupoval. Volba rumunské komunity jako tématu zájmu ad hoc znamenala, že nebyly předem vytvořeny hypotézy, které bych se snažil vyvrátit či potvrdit. Můj postup byl explorativní. Soustředil jsem se na jednu ze tří širších rodin žijících v obci. Respondenti z rumunských rodin byli vybráni přímo v rámci terénního výzkumu v obci. Rozhovor s nimi nebyl předem dohodnut, což nutně ovlivnilo vznikající vazbu tazatel–respondent. Strategie v rozhovorech byla nedirektivní, poskytovala dotazovaným dostatek prostoru pro představení vlastních názorů a expresi své identity vnějšmu pozorovateli. Rozhovory byly plynule ukončeny vyčerpáním diskutovaného obsahu.

První rozhovor⁴ byl veden s rumunským přistěhovalcem Sergiem.⁵ Respondenta jsme zastihli na zápraží domu, kde proběhl celý 40 minut dlouhý

⁴ Tento rozhovor jsem vedl společně s kolegyní Terezou Gelnou a kolegou Petrem Musilem, kterým tímto děkuji za spolupráci.

⁵ Jména aktérů jsou v článku pozměněna.

rozhovor. Lokálně přirozené prostředí mohlo pozitivně ovlivnit ochotu dotazovaného s námi mluvit.

Druhý rozhovor jsem vedl s Gligorem a Laurou (oba cca 30–35 let). Rozmluva probíhala v jejich obývacím pokoji. Hovořil jsem primárně s Gligorem, Laura se do rozhovoru přidávala méně často. Výjimku tvořily otázky, které byly zaměřeny na děti, které jsem kladl přímo jí. Z počáteční fáze rozhovoru, která by se dala označit jako polostrukturovaná, jsme postupně přešli až k osobně pojatému dialogu. Doba rozhovoru činila cca 70 minut.

Poznámky z dialogů jsem zaznamenával přímo v jejich průběhu pouze tužkou na papír. Protože z pohledu mezinárodní migrace může lokalita původu leccos napovědět (Sandu 2005a) a protože rumunský jazyk neovládám, nechal jsem si některá místní jména napsat od respondentů, například jméno obce jejich původu v Rumunsku. U ostatních názvů jsem se spokojil s fonetickým přepisem. Dotazovaní měli možnost nahlédnout do mých poznámek, což podle mého názoru mohlo pozitivně přispět k posílení důvěry při dialogu.

Vedle rozhovorů mi další zajímavý vhled do fungování rodiny přineslo pozorování, které jsem činil mimoděk při dialozích. Sledoval jsem hrající si děti, Lauru při činnostech v kuchyni apod.

V roce 2009 jsem v rámci terénního výzkumu v obci cíleně kontaktoval stejné respondenty jako v roce 2007. Umožnilo mi to snazší vytvoření důvěry při rozhovorech a poskytlo možnost srovnat výpovědi respondentů v čase. Rozhovory jsem strukturoval na základě předem připravených otázek, které vzešly z analýzy minulého šetření a které doplňovaly a rozšiřovaly předchozí znalost o rumunské komunitě. Doba rozhovorů činila cca 100 minut.

V obou časových horizontech bylo hlavní užitou metodou výzkumu biografické interview (Flick 2006). V prvním roce šetření byl rozhovor s imigranty rozveden účelově v návaznosti na dotazník, který s nimi byl vyplňován jako s ostatními obyvateli obce. V druhém roce jsem předem připravil otázky, které představovaly určité tematické okruhy pro diskusi a pro vyprávění migrantů. Uvedený postup mi umožnil připojit do prvního narativu, který byl jako celek málo koherentní, další součásti, které rozšířily jeho obsah a zvýšily podstatně míru jeho vnitřní celistvosti. Na jednu stranu jsem získal podrobnější a ucelenější informace o rumunské komunitě (větší rozsah a přesnost narativu ve smyslu narativního realismu), na druhou stranu jsem se vystavil riziku, které vyplývá z pojetí narativního konstruktivismu (Fay 2002). Příběh vyprávěný v roce 2009 nemusí být doplněním příběhu z roku 2007, příběh z roku 2009 může být úplně novým a odlišným příběhem.

Rumuni v Bílé Vodě

Prvních 36 rumunských imigrantů přišlo do Bílé Vody v roce 1996. V následujícím období se komunita početně rozrůstala, přičemž další výraznější imigrační vlny přišly v letech 1997 a 2000, a to jak z Rumunska, tak z jiných míst v Česku. Počet Rumunů v Bílé Vodě pomalu stoupá, a to jak imigrací, tak přirozeným nárůstem. V současnosti žije v obci přibližně 100 Rumunů. Z demografického úhlu pohledu je rumunská komunita složena především z migrantů ve středním věku (30–45 let) a jejich dětí. Starší generace jsou zastoupeny málo.

Základním předpokladem, který umožnil usídlení Rumunů v této lokalitě, byla dostupnost volných bytů, které se uvolnily po odchodu řadových sester z obce. Důležitou roli sehrála též strategie obce, která využila volných kapacit k vybudování nájemního bydlení s regulovaným nájmem. Bydlení Rumunů není segregované, kontakt s majoritou v obci je bezprostřední. Rumuni bydlí v bytových domech v centrální části obce a mají možnost využívat stejné veřejné prostory jako ostatní obyvatelé.

Vznik rumunské komunity v Bílé Vodě byl podmíněn institucionálně. Podle informace od Gligora se úplně první skupina Rumunů přistěhovala do Bílé Vody v podstatě polonuceně, de facto nedostali možnost zvolit si jiný region v republice. Při dalším postupném rozšiřování komunity se ukázalo, že v případě Rumunů platí rodinný rozhodovací model migrace. Další rodiny, které přišly po první vlně imigrantů do obce, dostaly původně bydlení v jiných částech Česka. Do Bílé Vody se postupně sestěhovaly – stejně jako další členové jejich širšího příbuzenstva – až postupem času, aby mohly bydlet se svými blízkými.

Rodina

Rodina představuje pro Rumuny vysoce ceněnou hodnotu, která vyplývá do značné míry z jejich religiozity.⁶ Způsob, jakým rumunští imigranti chápou rodinu, je odlišný od majoritní české společnosti a zaslouží si podrobnější objasnění.

Mluví-li o rumunské rodině, mám na mysli její širší pojetí, kdy rodina sestává z více nukleárních jednotek. Následující rozdělení přebírám z vyjádření dotazovaných imigrantů. Rumunská rodina je patriarchálně uspořádaná, významně se v ní projevují tradiční normy určující role jednotlivých členů. Muž pracuje

⁶ Rumuni v Bílé Vodě se svým vyznáním hlásí k tzv. náboženství „pentekosta“, které je oproti jiným odnožím křesťanství specifické tím, že uznává pouze Boha a jeho učení obsažené v Bibli. Jiné instituce či organizace ostatních odnoží křesťanství jsou pro ně irelevantní. Obecné informace o „pentekostálním hnutí“ poskytuje encyklopedické heslo zpracované Vojtíškem (2004).

a zajišťuje obživu, žena zůstává povětšinou doma s dětmi. Na preferenci rodinného života je kladen velký důraz. Ve srovnání se standardní představou o české moderní nukleární rodině představuje rumunská rodina její více tradiční verzi.

Hlava rodiny (té široké rumunské) je jako farář. (býv. kněz)

V rodině Gligora (35) a Laury (30), se kterými jsem vedl rozhovory, bylo patriarchální uspořádání rodiny méně výrazné než u ostatních rodin v komunitě. Rodinu tvoří Gligor, Laura a jejich dvě malé děti. Gligor se mnou sice mluvil jako hlava rodiny, ale v rozhovoru spolu s Laurou vystupovali na rovnocenné úrovni. Příkladem může být vyjádření názorové odlišnosti, která se nejvíce projevila v otázce, zda zůstat v Bílé Vodě, či zda se dále stěhovat. Uvažovali jako partneři, jako rodina, a ne výrazně patriarchálně nebo s přehnaným ohledem na komunitu. Odlišný případ představuje rodina Sergia, která je o generaci starší a kde se patriarchální uspořádání výrazně projevovalo. Sergiova rodina je značně rozvětvená, on sám má 11 dětí, tři z nich žijí ve Velké Británii, jedna z dcer v Praze, druhá ve Vídni, ostatní členové rodiny zůstali v Rumunsku.

Dalším specifikem rumunských rodin, které výrazně vybočuje mimo hodnoty běžné v Česku, je jejich velikost. Pro získání detailnější informace o velikosti rumunských rodin jsem požádal Lauru, aby vyjmenovala všechny rumunské rodiny v obci spolu s počtem jejich dětí. Počet dětí v rodinách se pohyboval od jednoho až po 12, přičemž v průměru měla jedna žena téměř 6 dětí. V roce 2007 v době výzkumu v Bílé Vodě byla čtvrtina rumunských žen v očekávání.

Sestra má 12 (dětí), teď je těhotná, ale stále je to ženská k světu! (sestře je 35 let) (Laura)

Početné potomstvo není mezi Rumuny vnímáno jako něco zvláštního, netradičního. Děti jsou přirozenou a automatickou součástí života.

Děti (rumunských imigrantů) jsou milovány a je o ně dobře postaráno. (býv. kněz)

Rumunské rodiny jsou informovány o možnostech antikoncepce, které nabízí současná medicína, ale nevidí rozumný důvod pro její využívání. Uvedený přístup odpovídá tradičnímu křesťanskému pojetí, které ctí rodinu jako klíčovou hodnotu a staví se negativně k možnostem jejího omezování.

Zajímavým fenoménem v komunitách migrantů jsou smíšená manželství. Představují jak demonstraci vymezení „my“ a „oni“, tak ukazují na odlišnosti v sociálním životě a náboženství. V současnosti ve studované komunitě žádné

smíšené manželství není,⁷ Rumuni jsou z pohledu etnicity endogamní společenství. Proč tomu tak je? Podle výpovědi Gligora a Laury je smíšené manželství v zásadě možné. Hlavní problém spočívá ve víře a z ní vyplývajícího hodnotového systému. V případě shody na tomto systému je sňatek naprosto normální a přijatelný. Laura soudí (pravděpodobně na základě zkušeností z vlastního příbuzenstva či známých), že ne všichni Rumuni v zahraničí mají stejný přístup jako oni.

Endogamnost rumunských rodin v Bílé Vodě lze vysvětlit zaprvé tím, že velká část z nich je o něco starší než rodina Laury a Gligora, takže migrovali už společně. Druhým vysvětlujícím faktorem může být zatím relativně krátká doba existence komunity. Specifický případ představuje rodina Gligora a Laury, kteří se poznali až v Bílé Vodě. Poměrně překvapivě neuvedli, že by pociťovali problémy při hledání vhodného partnera. „Malý výběr“ ve volbě budoucího partnera jim ani nevadil, ani to dokonce nepovažovali za problém týkající se ostatních Rumunů v komunitě.

Hodnotová orientace Rumunů akcentující rodinný život je ze strany české majority vnímána. V rozhovorech s nerumunskými obyvateli obce byla často s obdivem zdůrazňována velikost rumunských rodin, jejich spořádanost a kvalita péče o děti. Přístup k rodině je v souladu s očekáváním majority a podporuje začleňování imigrantů.

Migrační příběhy informátorů a měnící se preference

Životní příběhy a migrační historie dotazovaných členů komunity jsou obsahově velmi bohaté, umožňují vytvořit si výchozí představu o dotazovaných, a proto o nich podám v následujících odstavcích základní informaci.

Prvním dotazovaným byl Sergiu, postarší Rumun v důchodovém věku (65 let). Jeho předci pocházejí z Moldávie, v Rumunsku žil ve městě Hunedoara poblíž Timișoary. V roce 1990 jako první z rodiny emigroval za prací do Německa. Jeho vysněným cílem bylo dostat se do USA. Emigroval z důvodu nespokojenosti s režimem Nicolae Ceaușesca a životními podmínkami v Rumunsku. Jako jednotlivci se mu nepodařilo dostatečně se prosadit a byl nucen udělat „krok zpět“ do Česka, kde několik let pobýval v různých azylových zařízeních (např.

⁷ Ze statistického úhlu pohledu se v komunitě smíšená manželství vyskytují. Vznikají jako důsledek obvyklé strategie importu sňatkových partnerů, kteří mají rumunské občanství, z Rumunska. Při jejich sezdání s partnery z Bílé Vody, kteří mají české občanství, dojde k vytvoření smíšeného manželství. Existence smíšených manželství v komunitě v Bílé Vodě považují za důsledek kombinace specifické sňatkové strategie Rumunů a časového posunu v získání českého občanství mezi partnery.

Haviřov, Rumburk). V Česku několik let pracoval, získal občanství a nyní pobírá důchod. S životem v Bílé Vodě je spokojen.

Rodina Mihailescu je specifická tím, že vznikla až v Bílé Vodě sezdáním dvou rumunských imigrantů, Gligora a Laury. Oba manželé mají stejně jako Sergiu bohatou migrační historii, předky z Moldávie a pocházejí z Hunedoary. Jako důvod emigrace uvádějí touhu po lepším životě. Do Bílé Vody přišli v 90. letech, taktéž po období stráveném v imigračních centrech a dočasných zaměstnáních. Gligor pracoval dříve jako dělník v Praze a Laura jako au-pair v Německu. Nyní je Laura s dětmi doma a Gligor pracuje v nedaleké obci na pile. Všichni členové rodiny, až na Lauru, která má trvalý pobyt, mají české občanství, stejně jako naprostá většina rumunské komunity.⁸

Původním cílem migrace byly pro Sergia Spojené státy americké, Gligor s Laurou uvažovali i o Kanadě. V roce 2007 byla situace odlišná. Sergiu se z Bílé Vody odstěhovat nechce, mezi manželi nepanuje shoda. Laura by byla pro odstěhování, a to i přesto, že dříve v dialogu o vztahu k majoritě uvedla, že má v obci jak mezi Rumunkami, tak Čěškami hodně kamarádek. Pravděpodobným cílem migrace by bylo Německo, kde žije její sestra a s jejíž situací se srovnává. V rozhodování o migraci převažuje vliv příbuzenských vazeb (a lepší životní úroveň v Německu) nad vazbami v místě současného bydliště.

Gligor zastává odlišný postoj, kde klade důraz na subjektivní percepci.

Před několika lety jsem se vrátil na čas zpět do Hunedoary. Asi po třech týdnech jsem si uvědomil, že mi Česká republika začíná chybět a že se mi stýská po Bílé Vodě. Docela mě ten pocit překvapil. Tak jsem se vrátil a teď jsem tady. Pokud se nad tím zamyslím, tak na 60–70 procent se cítím doma tady. (Gligor)

I přesto, že otázky preferencí se u jednotlivých dotazovaných liší, výrazně determinujícím faktorem zůstává jejich ekonomická situace ukotvená v nutnosti mít (dobré) zaměstnání. Za oceán už migrovat nechtějí. Po získání většího počtu informací změnili svoje mínění. Prozatím tak „americký sen“ vyměnili za český.

Mezi lety 2007 a 2009 došlo ke zhoršení ekonomické situace rodiny v Bílé Vodě,⁹ která se projevila v migračních preferencích. Na jednu stranu došlo u obou manželů k výraznější artikulaci touhy po další migraci „na západ“, na druhou

⁸ Pro podrobnější pohled na různé statuty cizince v České republice odkazují na článek Tollarové (2006).

⁹ Negativní ekonomický vývoj do značné míry zastřel jiné pozitivní změny, které se v obci udály od roku 2007. Vstup do Schengenského prostoru 21. 12. 2007 a volná prostupnost hranic znamenala významné vylepšení dopravní pozice obce vzhledem k dostupnějším městům v Polsku, kde mohou obyvatelé obce výrazně levněji nakupovat. V roce 2008 byla spoluprací nové příchozích českých migrantů a obce otevřena hospoda plánovaná jakožto místo pro společná setkávání. Rumunští imigranti tuto novou možnost na rozdíl od majority nevyužívají, protože jsou abstinenti.

stranu si uvědomují, že jejich rostoucí touha je negována klesajícími finančními možnostmi, které další migraci postupně zamezují. „Český sen“ pro ně postupně nabývá reálnějších a trvalejších kontur.

Vnímání Rumunů majoritou v obci

Klíčovou roli pro rumunskou komunitu hraje míra začlenění v obci. Podle mého názoru je komunita Rumunů v Bílé Vodě integrovaná. Tollarová (2006) na základě výzkumu mezi pracovníky nevládních organizací v Česku pracujícími s migranty ukazuje, že základ integrace spočívá v trojici „jazyk, práce a bydlení“. Provedené rozhovory s obyvateli obce a pozorování sociálního klimatu v obci ukázaly, že komunitu Rumunů lze považovat za integrovanou, minimálně z pohledu výše zmíněné trojice podmínek.

Rumunská komunita vychází dobře s oficiální reprezentací obce. Nejvýznamnějším aktérem zastupujícím obec je starosta,¹⁰ který je uznáván jak majoritou, tak Rumuny. Sergiu ho označil za velkou autoritu a vyjádřil spokojenost s jeho činností pro obec. Také Rumuni se podílejí na politickém chodu obce. Starosta jako důkaz jejich integrace uvedl, že jeden z Rumunů získal v komunálních volbách roku 2006 zastupitelské křeslo. V obci též existuje ze zákona daný výbor pro národnostní menšiny,¹¹ kterému zmíněný rumunský zastupitel předsedá. Podle vyjádření starosty funguje výbor pouze na papíře, protože zatím nedošlo k situaci, kdy by byl zásah výboru pro národnostní menšiny potřebný.

Vnímání rumunské menšiny mezi obyvateli obce je veskrze pozitivní. Při terénních výzkumech v obci v roce 2007 a také 2009 nikdo (2007: n=29, 2009: n=23) nezmínil Rumuny jako problematickou skupinu. Když jsme se v roce 2007 ptali, s kým jsou v obci problémy soužití, mezi zmiňovanými odpověďmi bylo například uvedeno, že s polskými pohraničníky či Romy. V roce 2009 byli jako problematictí viděni polští mladiství, kteří páchali v obci výtržnosti. Až úplně

¹⁰ V obci existovalo a stále existuje značné množství volných domů, které jsou nevyužité a jejichž cena je velmi nízká. Podle informací od místních obyvatel je možné zakoupit dům 8+1 s veškerou potřebnou infrastrukturou za pouhých 800 tisíc korun. Obec proto v minulosti využila volných kapacit k vybudování nájemního bydlení s regulovaným nájmem, které je dotováno ze Státního fondu rozvoje bydlení, a zvýšila tak svoje příjmy. Většina rumunských přistěhovalců bydlí právě v těchto obecních bytech. Obec a její strategie nakládání s bytovým fondem sehrála významnou roli v životě rumunské komunity.

¹¹ Zákon 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, který upravuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) o následující odstavce: „Obec, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu nyní alespoň 10 % (dosud 15 %) občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny, ve kterém nyní musí příslušníci národnostních menšin tvořit nejméně polovinu všech jeho členů“.

nakonec v odpovědích uslyšíte, že Rumuni jsou „trochu uzavření“. I přes určitý odstup jsou Rumuni považováni většinou obyvatel za součást obce. Občané ve slovních komentářích nejen hodnotili rumunskou menšinu¹² překvapivě pozitivně, ale také se snažili ve svých promluvách přispět k vytvoření pozitivního obrazu Rumunů bez zatížení negativními předsudky. Označovali je jako dobré a slušné lidi, pracovité a ctící rodinné hodnoty. Pokud některý z respondentů identifikoval negativní rys rumunské komunity, pak to byla právě její uzavřenost či orientace dovnitř.

Kulturní a společenské akce představují možnost setkání se (a vzájemného poznání) jak pro majoritu, tak pro Rumuny, též mohou napomoci posílení sociální soudržnosti. V průběhu roku se v Bílé Vodě pořádá takových akcí jen několik. Organizátorem je většinou obec nebo sbor dobrovolných hasičů. V roce 2007 se konaly tři akce – stavění májky, pálení čarodějnic a hasičský bál. V dotazníkovém šetření provedeném v obci se alespoň jedné z výše zmíněných akcí zúčastnila třetina respondentů (n = 29). Snaha obce o vylepšení kulturních možností pro obyvatele se v případě Rumunů míjí účinkem. V otázce společenského života Gligor s Laurou preferují akce pořádané v rámci rodiny a komunity, ale na rozdíl od Sergia projevují zájem navštěvovat akce majority.

Posledně jsme chtěli jít na pálení čarodějnic, ale nakonec byla dcera nemocná, takže jsme nešli. (Laura)

Svůj zájem navštívit společenské akce majority v uplynulých dvou letech mezi šetřeními v obci nezrealizovali. Oddělení kulturních a společenských akcí od majority na jednu stranu posiluje soudržnost a identifikaci se skupinou. Rumunské rodiny se navštěvují mezi sebou a utužují příbuzenské a skupinové sociální vazby, společné tradice a kulturu. Na druhou stranu působí stranění se společenských akcí jako určitá obrana, která je z druhé strany vnímána lehce negativně. Dokladem toho může být informace získaná z rozhovorů v obci, kdy rumunská komunita byla nejčastěji označována jako „ti Rumuni“, tedy v množném čísle a bez podrobnějšího rozlišení.

Především u starších Rumunů je nulová účast na společenských akcích pořádaných v rámci obce výsledkem snahy nevybočovat, neupozorňovat na sebe. Jistou roli hraje i jazyková bariéra. Touto „obrannou taktikou“ vytváří u majority pocit, že se jich straní. Majorita vnímá určitý odstup komunity, uvědomuje si, že „je až tak úplně nezná“, což působí proti vzájemnému poznání a omezuje další začlenění migrantů.

¹² Rumunská menšina představuje třetinu obyvatel obce.

Integrace z pohledu Rumunů

Rumunská komunita žije v Bílé Vodě již od roku 1996. Ona sama a její vztah s majoritou se mění, jak již bylo naznačeno v předchozích kapitolách. Ve dvou současných výzkumech (Bartolomová a kol. 2007; Šimon a kol. 2009) bylo prokázáno, že Rumuni vnímají v Bílé Vodě stejné problémy jako česká majorita. Gligor a Laura negativně vnímají především ztíženou dostupnost pracovních příležitostí a také absenci školy. Za pozitivní považují stejně jako ostatní obyvatelé zlepšení fungování autobusového spojení.

Znalost a orientaci Rumunů v naší společnosti považují za dostačující. Gligor při vyprávění vlastní migrační historie ukázal, že má poměrně velký přehled o tom, do jakých zemí Rumuni emigrují, a jak tam jsou či nejsou akceptováni. Dobře svou znalost českého kontextu ukázal při diskusi o problémech na trhu práce v příhraniční oblasti Jesenicka. Gligor barvitě líčil situaci, jak zaměstnavatelé zneužívají vysoké nezaměstnanosti v regionu ke stlačování výše mezd. Prý si těžko může říct o lepší plat, když ví, že za ním stojí několik dalších, kteří by chtěli i jeho současnou práci za minimální mzdu. Dobrá orientace ve společnosti představuje další krok směrem k úspěšnému začlenění.

K hodnocení vývoje integrace komunity přispěla důležitým způsobem otázka, která zjišťovala, zdali došlo v obci v posledních letech k nějakým významným změnám. Otázka, zjišťující jak pozitivní, tak negativní změny vnímané respondenty (jak mezi Rumuny, tak mezi obyvateli obce), ukázala dva zajímavé poznatky. Za prvé žádný z dotazovaných mezi změny v posledních letech nezařadil vztah mezi Rumuny a majoritou. Z toho je možné usuzovat, že vztah s majoritou je už stabilizován, takže respondenti nevnímají žádnou významnější změnu. Druhým důležitým poznatkem bylo upozornění na závažnost mezigeneračních rozdílů, které se ve svých důsledcích promítají i do dalších oblastí integrace. Například Sergiu překvapivě neuvedl žádné změny s negativním dopadem. Podle jeho názoru byly všechny změny v posledních letech pozitivní. V jeho osobní perspektivě chybí kontakt vně komunity. Problémy, které v obci objektivně existují, a jež Gligor a Laura identifikují, on nevnímá.

Jedním z důležitých předpokladů integrace je znalost jazyka. Střední generace, do které patří Gligor a Laura, ovládá češtinu plynně, chyby v řeči nebo gramatice jsem zaznamenal pouze výjimečně. Jazykové schopnosti starší generace, kterou reprezentuje Sergiu a jeho žena, jsou velmi špatné. Porozumění českému mluvenému slovu je slabší, často v hovoru používají infinitivů, popřípadě si půjčují termíny a slova z jiných jazyků.

Vztah mezi použitým jazykem a generacemi se při mnou prováděných rozhovorech jevil následujícím způsobem. Žena Sergia, zastupující nejstarší generaci imigrantů, mluvila na Gligora a Lauru rumunsky. Oni se mnou mluvili česky, češtinu

používali i při vzájemném rozhovoru. Zřejmě chtěli, abych jim porozuměl a nepůsobili na mě dojmem, že něco tají. Běžně prý doma hovoří česky, hlavně v přítomnosti dětí, které díky školní integraci umí dobře česky, což oba rodiče kvitovali. Rodina Gligora a Laury je obdobně jako další rodiny v Bílé Vodě (vyjma nejstarší generace) bilingvní, se zřetelným mezigeneračním posunem k akceptaci jazyka majority.

Sdílená znalost jazyka, která je předpokladem pro zachování kontinuity generací, se projevuje v diferencované míře integrace v obci. Z pohledu minority se ukazuje mezigenerační odstup ve stupni začlenění. Pro nejstarší generaci vzhledem k její jazykové a kulturní vybavenosti bude obtížné, ne-li nemožné se v obci plně integrovat. Větší komunita migrantů, možnost bydlet při sobě a rodinná sociální síť pro ně představují určitou hranici, po kterou jsou schopni se zapojit a normálně fungovat. Střední generace se integruje výrazně více. Gligor navazuje nové vztahy na pracovišti, Laura se setkává s ostatními matkami při nákupu v obci nebo aktivitách dětí, které jsou plně integrovány.

V životních příbězích imigrantů je možno identifikovat zlomové okamžiky či období, které výrazně ovlivnily jejich další směřování. Pro Sergia se jako klíčová událost jeví jeho neúspěšný pobyt v Německu, který musel vzdát. Odlišná situace nastává v případě Gligora, který při vyprávění své vlastní biografie cíleně identifikoval zlomový bod. Nejdůležitějším dnem jeho života je 6. prosinec 1990, což je datum, kdy odešel z Hunedoary a z Rumunska. Označení „nejdůležitější den života“ zvolil sám a nadiktoval mi i příslušné datum. Hodnotí-li zpětně příběh vlastního života, rozhodnutí emigrovat považuje za nejdůležitější.

Zlomové okamžiky či období se váží nejen k migrační historii respondentů, ale také k jejich integraci v České republice. Pro Rumuny z Bílé Vody se jako klíčový ukázal přelom let 1997/1998, kdy u české majority v obci došlo k vytvoření odlišení Rumunů od Romů. To se ukázalo jako doposud nejlepší krok směřující k jejich úspěšnému začlenění v obci. Gligor uvádí, že díky tomuto novému odlišení se na ně částečně přestali místní „dívat přes prsty“. Jak a proč došlo k vytvoření zmíněného odlišení? Proč je tak důležité? Jak se s negativním postojem české společnosti vyrovnala komunita Rumunů z Bílé Vody? K zodpovězení výše zmíněných otázek vyjdu z kontextu, který ve své práci „Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace?“ uvádí Tollarová (2006). Tollarová se ve svém výzkumu zabývala konceptem integrace cizinců, k jehož výzkumu využívala výpovědi pracovníků českých nevládních organizací pracujících s migranty. Podle výsledků jejího výzkumu je pohled české veřejnosti na migranty negativní, vyžadující asimilaci. Integraci cizinců ztěžují jak chybějící strategie vůči přistěhovalcům, tak chybějící nástroje integrace vlastní společnosti (ibid.).

Pro posouzení případu v Bílé Vodě jsou zásadní dvě následující teze Tollarové (2006). Za prvé autorka tvrdí, že na straně přijímající společnosti je častá neochota zaměstnavatelů zaměstnávat cizince, což může být ještě zvýrazněno celkovou vysokou nezaměstnaností. Za druhé autorka soudí, že aby byl cizinec integrovatelný, měl by vyhovovat určitým zaběhnutým způsobům. Tvrdí, že tento pohled na integraci cizinců do značné míry vyplývá ze stereotypního pohledu Čechů na Romy jakožto na „tradičně problematickou“ skupinu.

První teze v případě Rumunů z Bílé Vody neplatí. Podmínky na pracovním trhu v Bílé Vodě a okolí jsou specifické a pozice členů rumunské komunity mohou v určitém ohledu působit překvapivě. Na Jesenicku činí průměrná míra nezaměstnanosti dlouhodobě více než 15 %, přímo v obci dosahuje hodnot okolo 30 %. Data o nezaměstnanosti v obci byla zjištěna ze statistické evidence MPSV a ČSÚ. Většina zaměstnání v regionu je ohodnocena pouze minimální mzdou. Přesto všichni Rumuni pracují a nikdo z nich není dlouhodoběji nezaměstnaný. Informace o překvapivě vysoké míře zaměstnanosti Rumunů byly zjištěny při terénním výzkumu v obci, kdy byly dotazováni jak nerumunští obyvatelé obce, tak Rumuni v obci (Bartolomová a kol. 2007; Šimon a kol. 2009). Uvedená zjištění byla ověřena v rozhovorech se starostou obce Bílá Voda a v rozhovoru s vedoucí příslušného úřadu práce v Javorníku.¹³ Uvedené zjištění se jeví v této konkrétní situaci v rozporu se závěry učiněnými Tollarovou (2006).

Možná vysvětlení protikladnosti příkladu Bílé Vody oproti obecnější generalizaci integrace cizinců v Česku lze hledat jak v charakteristikách rumunské minority, tak v charakteristikách majority v obci. Obyvatelé Bílé Vody žijí v hospodářsky slabém a marginalizovaném území, kde byla v historii vlivem zásahů z vnějšku přerušena vývojová kontinuita venkovské komunity. V dlouhodobém horizontu odcházejí z obce mladí lidé, zůstávají často jen ti, kteří z rozličných důvodů nechtějí či nemohou odejít. Právě charakter vyloučené lokality může být příčinou odlišného fungování imigrantů na místním trhu práce.

Za klíčovou vysvětlující charakteristiku ze strany minority považují hodnotový systém Rumunů a jeho vliv na každodenní jednání. Pro Rumuny byla práce hned vedle rodiny druhou nejvíce akcentovanou hodnotou v rozhovorech.

¹³ Tvzení o zaměstnanosti Rumunů je nutné vnímat ve specifickém kontextu rumunské komunity, ve které je vzhledem k jejímu demografickému složení velmi nízký počet ekonomicky aktivních. Více jak třetinu komunity tvoří nezletilé děti. Dále jsou v komunitě vdané ženy v domácnosti, které se starají o děti. Příjem ze sociálních dávek a z přídatků na děti tvoří zásadní část rodinného rozpočtu. Nejstarší generace migrantů je již v důchodovém věku, tj. pobírá starobní důchod a je taktéž mimo pracovní trh.

*Když má člověk zdravé ruce, má pracovat. (sugestivně ukazoval svoje ruce)
Tady všichni (myšleno Rumuni) pracují. (Sergiu)*

„Mít práci“ je obecně považováno za jeden z nejdůležitějších předpokladů integrace. Vedle kontroly nad vlastní ekonomickou situací zásadně ovlivňuje rozložení běžných denních činností, vytváří možnosti pro navázání sociálních kontaktů. Pracující člověk se dokáže postarat nejen o sebe a svoji rodinu, ale je prospěšný celé společnosti, neparazituje na ní. U Rumunů z Bílé Vody sehrál velmi důležitou roli fakt, že Rumuni začali nedlouho po svém příchodu Bílé Vody dodávat dřevo pro ostatní domácnosti v obci, čímž si mnoho obyvatel získali na svou stranu.

Pracovitost a důraz na práci jako hodnotu (tj. schopnost být ekonomicky soběstačný) je ze strany nerumunských obyvatel obce kladně vnímána a též oceňována. Obyvatelé Bílé Vody překvapivě nemluvili o přístupu Rumunů jako o zabírání pracovních míst apod., ale většinou příznivě a s obdivem. Zdůraznění pracovitosti Rumunů představuje jakýsi „obranný mechanismus“ chránící členy komunity před možným negativním vnímáním ze strany majority. Rumunská komunita v Bílé Vodě představuje téměř ukázkový příklad zapojení imigrantů do domácí ekonomiky, a to i v rámci extrémně nepříznivých vnějších ekonomických podmínek.

S druhou tezí Tollarové je případová studie z Bílé Vody v zásadě souhlasná. Studie doplňuje navíc poznatky, které v daném případě vedly k úspěšné integraci Rumunů tím, že se vyvarovali pasti stereotypního pohledu české společnosti na integraci cizinců, která do značné míry vyplývá ze stereotypního pohledu Čechů na Romy. Důvodů, proč by čeští obyvatelé mohli považovat Rumuny a Romy za obdobné skupiny, je hned několik. Jako první lze jmenovat podobnou fyziognomii (Rumuni mají často snědší pleť jako Romové), dále se obě skupiny do jisté míry uzavírají vůči majoritní společnosti. Původ z oblasti Balkánu může též vést ke ztotožnění obou skupin v očích majoritní společnosti.

V Bílé Vodě se rumunští přistěhovalci vyvarovali této analogie a v očích majority se vymezili vůči Romům stejně jako oni; usnadnili si tím vlastní integraci. Po příchodu Rumunů do Bílé Vody vstupovaly obě skupiny do vzájemné interakce s určitými stereotypy, které reflektovaly jejich předchozí zkušenosti a znalosti. Po určitém časovém období (podle Gligora na přelomu let 1997/1998) se zdařilo vytvořit určitou prezentaci rumunské komunity, která se vymezila jako specifická skupina v obci v relaci k majoritě. Rumuni začali být stále více vnímáni jako ti pracovití, kteří věří v Boha a kteří mají spořádané a široké rodiny s mnoha dětmi. Částečně se tak dělo na úkor Romů, kteří v dualistickém pohledu majority na obě menšiny představují často zápornou část spektra. Podle mého

názoru zvolili ať už cíleně, či nevědomky správnou strategii. Jediným jejím nedostatkem je vnější prezentace komunity a (ne)účast na spolkovém životě v obci. Vzniklé vymezení nejprve integraci výrazně pomohlo, v současnosti může jejímu pokračování potenciálně bránit svojí existencí.

Poslední odstavce kapitoly pojednávají o subjektivně vnímané integraci Rumunů jimi samými. Subjektivní dojem, zda jsem integrován, zda mě ostatní berou za sobě rovného, považuji za nejdůležitější. O případném dalším setrvání v Bílé Vodě či o odchodu do jiné lokality se Rumunští imigranti nerozhodují podle objektivní reality, ale především podle toho, jak tuto realitu vnímají a interpretují.

Osobní spokojenost s vlastní situací představuje rozhodující faktor integrace. Gligor takto vyjadřuje svoje mínění o vlastní úspěšné integraci v Bílé Vodě ve dříve zmíněné citaci o pocitu, kde se cítí doma. Přijal Bílou Vodu jako svoje místo k životu. Oproti Gligorovi se Laura cítí v Bílé Vodě výrazně méně doma. Vysvětlení značného rozdílu mezi manželi spočívá ve specifickém pochopení otázky, kde se cítí doma. Odpovědi odrážejí hodnotové orientace členů rumunské komunity. Míra integrace rumunských přistěhovalců, měřená podle subjektivního pocitu, kde se cítí doma, je podle mého názoru nejvíce podmíněna dvěma okolnostmi. Za prvé je to spokojenost s vlastním životem v daném místě. Za druhé je to podle toho, kolik členů své rodiny mají s sebou v Bílé Vodě. Podle Gligora jsem doma tam, kde je moje rodina, kde žiji a kde je mi dobře. Většina příbuzných Laury žije v Rumunsku, proto se také v Bílé Vodě cítí méně doma, jen z 20 %.

Identita migrantů v Bílé Vodě je postupně redefinována. Střední generace, kterou reprezentují Laura a Gligor a o které se mi podařilo získat nejvíce informací, pociťuje určitou ambivalentnost vlastní identity. Respondenti si uvědomují, že se odlišují nejen od Čechů v Bílé Vodě, ale také od svých příbuzných v Rumunsku.

Laura navštívila v roce 2008 příbuzné v Rumunsku, kde s překvapením zjistila, že má jazykové problémy při komunikaci v rumunštině. Nejen že občas nerozuměla rumunským výrazům, ale také rumunští mluvčí jí špatně rozuměli. V průběhu života v Bílé Vodě se naučila stejně jako další Rumuni používat česká slova jako integrální součást rumunštiny. Sdílená jazyková kompetence vytvořená v rámci komunity se při návratu do Rumunska stala určitou bariérou, která odlišovala Lauru od ostatních Rumunů.

Rozpornost ve vnímání vlastní identity je vyjádřena i v názorech Gligora. Žije v České republice stejně jako ostatní Češi, a proto je ochoten přijmout český národ za svůj. Pro vyjádření svojí národní identity využil biologickou metaforu

stromu. Sice stejně jako ostatní „české stromy“ roste a rozvíjí se v České republice, ale jeho semínka pocházejí z Rumunska. Míra začlenění Rumunů do české společnosti a charakter jejich identity opravňuje podle mého názoru k označení čeští Rumuni, popřípadě rumunští Češi.¹⁴

Budoucnost komunity v Bílé Vodě

Jaká je budoucnost rumunské komunity v Bílé Vodě?¹⁵ Představuje trvalý, nebo pouze dočasný fenomén? Vzhledem ke svojí velikosti je málo pravděpodobné, že by se celá komunita odstěhovala. Klíčovou roli budou hrát mladí lidé v komunitě a měnící se strategie jednotlivých rodin. V současnosti dospívá první generace českých Rumunů, kteří se již narodili v Bílé Vodě. Pro další budoucnost komunity je zásadní, kam tito mladí lidé půjdou po dokončení svého vzdělávání. Budou následovat mladé Čechy, kteří z lokality dlouhodobě odcházejí, nebo zůstanou v komunitě v Bílé Vodě? V současnosti je počet těchto lidí v obci velmi malý, ale bude určitě postupně narůstat. Zatím mladí čeští Rumuni v lokalitě zůstávají.

Druhým klíčovým diferenciacním faktorem jsou strategie jednotlivých rodin. Rumunské rodiny v Bílé Vodě používají jako hlavní dorozumivací jazyk rumunštinu, kterou se také jako první učí i jejich děti. Češtinu se učí až následně, především ve školce a škole. Volba jazyka země původu jako primárního zdůrazňuje rumunskou identitu a umožňuje vyšší míru mezigenerační kontinuity. Na druhou stranu vytváří trvalé odlišení od majority, které především při horší znalosti druhého jazyka (češtiny) může negativně ovlivňovat šance na uplatnění se v české společnosti. Jedinou výjimkou z pravidla v celé komunitě je právě rodina Gligora a Laury. Podle jejich názoru si každý může zvolit jazyk pro svoji rodinu. Na základě uvážení zvolili pro svoje děti jako první jazyk češtinu. Chtějí, aby jejich děti uměly výborně česky a aby díky své jazykové znalosti neměly žádné problémy ve škole (a ani při integraci do majoritní společnosti). S výukou rumunštiny začali u dětí až později, především kvůli dorozumění dětí s prarodiči.

Odlišnost mezi strategiemi jednotlivých rodin naznačuje, že v rámci komunity může dojít k diferenciaci vývojových trajektorií integrace, a tím pádem i k vnitřní diferenciaci v rámci komunity, která doposud působila velmi jednotným dojmem.

¹⁴ Označení „rumunští Češi“ je v odborné literatuře využíváno taktéž pro označení Čechů žijících v Rumunsku.

¹⁵ Gligor s Laurou v období mezi prvním a druhým výzkumem zhlédli v televizi dokument o české vesnici v rumunském Banátu, který je fascinoval a taktéž inspiroval k úvahám o dalším vývoji v Bílé Vodě. Od roku 1996 narostla komunita o víc jak 70 obyvatel a v současnosti tvoří třetinu obyvatel obce. Prý jednou bude možná Bílá Voda rumunskou vesnicí v České republice, stejně jako „ta česká vesnice v Rumunsku“, s rumunskými domy, knihovnou, kulturou.

Obě strategie rodin mají stejný cíl, tj. zajistit co nejlepší budoucnost pro své děti, ale cesty k jeho naplnění se liší. První strategie upřednostňuje zachování komunity jakožto záruky dobré budoucnosti. Druhá strategie, která je v kontrastu s první více zaměřena na individuální schopnosti než na komunitní vazby, preferuje integraci do majoritní společnosti na základě vlastních schopností a znalostí. Uvedené možné štěpení vývoje komunity bylo zachyceno v teprve počáteční fázi a jeho ověření či vyvrácení bude předmětem dalšího výzkumu autora.

Závěry a diskuse

Uvedená studie představuje úvodní analýzu vývoje komunity českých Rumunů v Bílé Vodě. Komunita je založena na bázi etnicity a rodové příbuznosti, na společném původu jednotlivých rodin z oblasti Hunedoary. Zásadní vliv má náboženská orientace migrantů, z níž jsou odvozovány jejich hodnotové orientace a chování v každodennosti. Rumunská komunita se chová jako typičtí náboženští exulanti, jejichž nejdůležitějším pojítkem je víra. Podmínky v Bílé Vodě jim umožňují pospolitý život a utváření komunity věřících. Tento společný cíl naplňují i přesto, že ostatní podmínky života v Bílé Vodě (možnosti zaměstnání, vzdělání, kulturního vyžití atd.) jsou pro ně znevýhodňující. Jazyková vybavenost Rumunů se velmi progresivně orientuje směrem k majoritě. Imigranti se dobře adaptovali na podmínky v periferní obci na Jesenicku a jejich integrace je úspěšná.

Výsledky případové studie ukazují, že je možná integrace komunity imigrantů i v extrémně znevýhodněných podmínkách dlouhodobě marginalizované obce (Šimon a kol. 2009). Příchod imigrantů do Bílé Vody není pro obec ohrožení, ale naopak naděje na lepší budoucí vývoj.¹⁶ Klíčovým podmiňujícím faktorem úspěšné integrace Rumunů jsou podle mého názoru normy chování a jednání, které vyplývají z jejich víry (pentekostální odnož křesťanství) a z ní vyplývající hodnotové orientace, které se významně projevují v každodenním jednání imigrantů. Jsou to právě praktiky každodennosti Rumunů (pracovitost, smysl pro rodinu, pokora, skromnost, abstinence a nekuřáctví), které zabránily vytvoření negativního obrazu imigrantů a jejich možné stigmatizaci. Studie polemizuje s některými generalizacemi o integraci cizinců v České republice (srovnej

¹⁶ Svou roli zajisté sehrává i nízká stabilita obyvatelstva obce, která podle mého názoru působí ve prospěch integrace Rumunů. V obci se v několika posledních letech projevila pozitivně i imigrace česká, kdy několik málo vzdělaných migrantů z města usiluje o aktivizaci lokálního dění v obci. V současnosti se do Bílé Vody stěhují i 4 polské rodiny. Jejich vliv na vývoj obce bude otázkou dalšího pokračování výzkumu v lokalitě.

s Tollarová 2006) a oproti mnohým negativně zaměřeným názorům na příliv migrantů ze zahraničí ukazuje, že tito migranti mají pozitivní dopad na vývoj problematického venkovského regionu.

Leden 2011

Literatura:

Bartolomová, Petra a kol.: 2007 – Bílá Voda: Případová studie periferní obce [výzkumná zpráva]. In: Temelová, Jana a kol.: *Sociálně prostorová diferenciacce a její vliv na kvalitu života ve městech a obcích České republiky: Delphi šetření a diskuse u kulatého stolu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. DVD.

ČSÚ – Český statistický úřad: 2010 – *Cizinci v ČR*. Dostupné na adrese http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001 [10.02.2010].

Drbohlav, Dušan: 2004 – *Migration trends in selected EU applicant countries; Volume II The Czech Republic; The times they are a-changing*. (European Commission project: Sharing experience: Migration trends in selected applicant countries and lessons learned from the new countries of immigration in the EU and Austria). Vienna: International Organization for Migration (IOM).

Drbohlav, Dušan (ed.): 2008 – *Nelegální ekonomické aktivity migrantů (Česko v evropském kontextu)*. Praha: Karolinum.

Fay, Brian: 2002 – *Současná filozofie sociálních věd*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Flick, Uwe: 2006 – *An introduction to qualitative research*. London: Sage.

Leontiyeva, Yana – Vávra, Martin (eds.): 2009 – *Postoje k imigrantům*. Praha: SOU AVČR.

Sandu, Dumitru: 2005a – Emerging Transnational Migration from Romanian Villages. *Current Sociology* 53: 555–582.

Sandu, Dumitru: 2005b – *Patterns of temporary emigration: Experiences and intentions at individual and community levels in Romania*. Paper prepared for the workshop on “Development and patterns of migration processes in Central and Eastern Europe, Migration online project and Faculty of Humanities” (Charles University, Prague, Aug. 25–28, 2005).

Šimon, Martin a kol.: 2009 – *Bílá Voda II: Případová studie pohraniční obce*. [výzkumná zpráva; dostupné u autora]

Tollarová, Blanka: 2006 – Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace? *Biograf* 39: 107 odst. Dostupné na adrese <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=v3902> [23.07.2007].

Vojtíšek, Zdeněk: 2004 – *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice. Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha: Portál.

Vyletová, Magdaléna: 2009 – *Rumuňští Češi, čeští Rumuni: procesy identifikace krajanů žijících ve vesnici Svatá Helena v Rumunsku*. Brno: FSS MU [bakalářská práce].

Contact: Mgr. Martin Šimon, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Albertov 6, 128 43 Praha 2, Czech Republic, e-mail: martin.simon@natur.cuni.cz.